C/2024/6820

29.11.2024.

PREPORUKA VIJEĆA

od 21. listopada 2024.

o ekonomskoj, proračunskoj i strukturnoj politici te politici zapošljavanja Cipra

(C/2024/6820)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 ([1]), a posebno njezin članak 3. stavak 3.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža ([2]), a posebno njezin članak 6. stavak 1.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

(1) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća ([3]) kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost („Mehanizam”) stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom se pruža financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira se fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima Unije. U skladu s prioritetima europskog semestra za koordinaciju ekonomskih politika Mehanizmom se doprinosi gospodarskom i socijalnom oporavku i provedbi održivih reformi i ulaganja, posebno reformi i ulaganja u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Njime se pomaže i jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranja radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar Unije i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava.

(2) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća ([4]) („Uredba o planu REPowerEU”) donesena je 27. veljače 2023. u cilju postupnog ukidanja ovisnosti Unije o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. Time bi se doprinijelo energetskoj sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u Uniji, dok bi se istodobno povećali uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapaciteti za skladištenje energije i energetska učinkovitost. Cipar je u svoj nacionalni plan za oporavak

([1]) SL L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) SL L 306, 23.11.2011., str. 25., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([4]) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavljâ o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

i otpornost dodao novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirao ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU.

(3) Komisija je 16. ožujka 2023. objavila komunikaciju naslovljenu „Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030.”, na kojoj će se temeljiti donošenje odluka o politikama i kojom će se stvoriti okvirni uvjeti za povećanje rasta. U toj se komunikaciji definira devet pokretača konkurentnosti koji se međusobno dopunjuju. Među njima se pristup privatnom kapitalu, istraživanja i inovacije, obrazovanje i vještine te funkcionalno jedinstveno tržište ističu kao najvažniji prioriteti politika za reforme i ulaganja kako bi se odgovorilo na postojeće izazove u području produktivnosti i ojačala dugoročna konkurentnost Unije i njezinih država članica. Komisija je 14. veljače 2024. objavila komunikaciju naslovljenu „Godišnje izvješće o jedinstvenom tržištu i konkurentnosti za 2024.”. U toj se komunikaciji detaljno opisuju konkurentske prednosti i izazovi jedinstvenog europskog tržišta i prate godišnja kretanja u skladu s utvrđenih devet pokretača konkurentnosti.

(4) Komisija je 21. studenoga 2023. donijela Godišnji pregled održivog rasta za 2024., čime je označen početak europskog semestra 2024. za koordinaciju ekonomskih politika. Europsko vijeće potvrdilo je 22. ožujka 2024. prioritete Godišnjeg pregleda održivog rasta za 2024., koji se temelje na četirima dimenzijama konkurentne održivosti. Komisija je 21. studenoga 2023. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela i Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2024., u kojem je Cipar utvrđen kao jedna od država članica koja je možda pogođena neravnotežama ili za koju postoji rizik da bude pogođena neravnotežama i za koju je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Komisija je istog dana donijela i mišljenje o nacrtu proračunskog plana Cipra za 2024. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2024., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 12. travnja 2024. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja ([5]) („Preporuka o europodručju za 2024.”), a 11. ožujka 2024. Zajedničko izvješće o zapošljavanju.

(5) Novi okvir gospodarskog upravljanja Unije stupio je na snagu 30. travnja 2024. Taj okvir obuhvaća novu Uredbu (EU) 2024/1263 o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru, izmijenjenu Uredbu Vijeća (EZ) br. 1467/97 ([6]) o ubrzanju i pojašnjenju provedbe postupka u slučaju prekomjernog deficita i izmijenjenu Direktivu Vijeća 2011/85/EU ([7]) o zahtjevima za proračunske okvire država članica. Ciljevi su novog okvira gospodarskog upravljanja promicati dobre i održive javne financije, održiv i uključiv rast i otpornost, što će se postići reformama i ulaganjima, te spriječiti prekomjerne državne deficite. Novi okvir gospodarskog upravljanja također potiče odgovornost na nacionalnoj razini i više je usmjeren na srednjoročno razdoblje i djelotvorniju i koherentniju provedbu. Svaka država članica Vijeću i Komisiji mora dostaviti nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan. Nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan sadržava fiskalne i investicijske obveze te obveze pojedine države članice u pogledu reformi i obuhvaća četverogodišnje ili petogodišnje razdoblje planiranja, ovisno o redovnom trajanju nacionalnog zakonodavnog razdoblja. Kretanje neto rashoda ([8]) u nacionalnim srednjoročnim fiskalno-strukturnim planovima mora biti u skladu sa zahtjevima iz Uredbe (EU) 2024/1263, uključujući zahtjeve da se dug opće države uvjerljivo smanjuje ili da se nastavi uvjerljivo smanjivati do kraja razdoblja prilagodbe odnosno da se zadrži na razboritim razinama ispod 60 % bruto domaćeg proizvoda (BDP), a da se deficit opće države smanji i/ili zadrži ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom u srednjoročnom razdoblju. Ako se država članica obveže da će provesti relevantan skup reformi i ulaganja u skladu s kriterijima iz Uredbe (EU) 2024/1263, razdoblje prilagodbe može se produljiti do najviše tri godine. Komisija je radi potpore izradi tih nacionalnih srednjoročnih fiskalno-strukturnih planova 21. lipnja 2024. objavila smjernice o informacijama koje države članice trebaju dostaviti u svojim nacionalnim srednjoročnim fiskalno-strukturnim planovima i godišnjim izvješćima o napretku. U skladu s člancima 5. i 36. Uredbe (EU) 2024/1263 Komisija je državama članicama dostavila referentne smjerove kretanja i tehničke informacije, ovisno o slučaju. Države članice moraju do 20. rujna 2024. dostaviti svoje nacionalne srednjoročne fiskalno-strukturne planove, osim ako država članica i Komisija postignu dogovor o produljenju tog roka za razumno razdoblje. U skladu sa svojim nacionalnim

([5]) Preporuka Vijeća od 12. travnja 2024. o ekonomskoj politici europodručja (SL C, C/2024/2807, 23.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Uredba Vijeća (EZ) br. 1467/97 od 7. srpnja 1997. o ubrzanju i pojašnjenju provedbe postupka u slučaju prekomjernog deficita (SL L 209, 2.8.1997., str. 6., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Direktiva Vijeća 2011/85/EU od 8. studenoga 2011. o zahtjevima za proračunske okvire država članica (SL L 306, 23.11.2011., str. 41., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Neto rashodi kako su definirani u članku 2. točki 2. Uredbe (EU) 2024/1263: „neto rashodi” znači državni rashodi bez i. rashoda za kamate, ii. diskrecijskih mjera na strani prihoda, iii. rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, iv. nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, v. cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost i vi. jednokratnih i drugih privremenih mjera.

pravnim okvirima države članice mogu o nacrtima svojih srednjoročnih planova raspraviti sa svojim nacionalnim parlamentima, mogu od neovisnih fiskalnih institucija zatražiti da izdaju mišljenje i mogu provesti savjetovanje sa socijalnim partnerima i drugim nacionalnim dionicima.

(6) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2024. razvijati u skladu s provedbom Mehanizma. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer ti planovi doprinose djelotvornom odgovoru na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju izdanima posljednjih godina. Preporuke za pojedinu zemlju iz 2019., 2020., 2022. i 2023. i dalje su jednako relevantne za planove za oporavak i otpornost koji su revidirani, ažurirani ili izmijenjeni u skladu s člancima 14., 18. i 21. Uredbe (EU) 2021/241.

(7) Cipar je 17. svibnja 2021. Komisiji dostavio svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost, u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Na temelju članka 19. Uredbe (EU) 2021/241 Komisija je ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. toj uredbi. Vijeće je 28. srpnja 2021. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Cipra ([9]), koja je izmijenjena 8. prosinca 2023. na temelju članka 18. stavka 2. Uredbe (EU) 2021/241 radi ažuriranja maksimalnog financijskog doprinosa za bespovratnu financijsku potporu i uključivanja poglavlja o planu REPowerEU ([10]). Isplata obroka ovisi o donošenju odluke Komisije, u skladu s člankom 24. stavkom 5. Uredbe (EU) 2021/241, u kojoj se navodi da je Cipar u zadovoljavajućoj mjeri ostvario relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da postizanje prethodnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti nije poništeno.

(8) Cipar je 30. travnja 2024. dostavio svoj Nacionalni program reformi za 2024. i svoj Program stabilnosti za 2024., u skladu s člankom 4. stavkom 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 ([11]). U skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241, u Nacionalnom programu reformi za 2024. uzima se u obzir i polugodišnje izvješće Cipra o napretku ostvarenom u provedbi plana za oporavak i otpornost.

(9) Komisija je 19. lipnja 2024. objavila Izvješće za Cipar za 2024. U njemu je ocijenjen napredak Cipra u smislu relevantnih preporuka za pojedinu zemlju koje je Vijeće donijelo u razdoblju od 2019. do 2023. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Cipra. Na temelju te analize u tom izvješću utvrđeni su nedostaci u odnosu na izazove koji nisu obuhvaćeni ili su samo djelomično obuhvaćeni planom za oporavak i otpornost, kao i novi i predstojeći izazovi. Ocijenjen je i napredak Cipra u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina i smanjenja siromaštva, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

(10) Komisija je provela detaljno preispitivanje za Cipar na temelju članka 5. Uredbe (EU) br. 1176/2011. Glavni zaključci službi Komisije o ocjeni makroekonomskih slabosti za Cipar za potrebe te uredbe objavljeni su u ožujku 2024. Komisija je 19. lipnja 2024. zaključila da u Cipru postoje makroekonomske neravnoteže. U Cipru su osobito prisutne slabosti povezane s privatnim, državnim i vanjskim dugom. Te su se slabosti općenito smanjile, ali su i dalje relevantne, dok se visoki deficit tekućeg računa dodatno povećao. Udjeli duga kućanstava i nefinancijskih poduzeća u BDP-u nastavili su se smanjivati, ali su i dalje visoki. Međutim, korporativni i vanjski dug uvećani su za dug subjekata posebne namjene, što predstavlja ograničen rizik za domaće gospodarstvo. Visoka razina neprihodonosnih kredita koje drže banke znatno se smanjila posljednjih godina, uključujući 2023., a očekuje se da će se servisiranjem neprihodonosnih kredita od strane društava za kupoprodaju potraživanja dodatno smanjiti privatni dug. Međutim, zbog strožih financijskih uvjeta vjerojatno će se povećati pritisak na visokozadužena kućanstva i poduzeća. Udio državnog duga u BDP-u brzo se smanjuje, a predviđa se da će Cipar u 2024. i 2025. održati proračunske suficite, što će potaknuti daljnja smanjenja udjela duga. Visok deficit tekućeg računa dodatno se povećao 2023., uglavnom zbog stalne snažne domaće potražnje i repatrijacije dobiti. Očekuje se da će ostati visok u 2024. i 2025. Vrlo negativna neto međunarodna investicijska pozicija u 2023. se nije poboljšala i očekuje se njezino pogoršanje ako se znatno ne poboljša tekući račun. Poduzete su opsežne mjere politike kako bi se uklonile utvrđene slabosti. Očekuje se da će

([9]) ST 10686/21 INIT i ST 10686/21 ADD 1.

([10]) Provedbena odluka Vijeća od 8. prosinca 2023. o izmjeni Provedbene odluke od 28. srpnja 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Cipra (ST 15571/23 INIT i ST 15571/23 ADD 1).

([11]) Uredba Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika (SL L 209, 2.8.1997., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

potpuna i pravodobna provedba plana za oporavak i otpornost i daljnje mjere doprinijeti povećanju izvoza i smanjenju prekomjernog oslanjanja na uvoz nafte.

(11) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat, suficit opće države u Cipru povećao se s 2,7 % BDP-a u 2022. na 3,1 % BDP-a u 2023., dok je dug opće države pao s 85,6 % BDP-a krajem 2022. na 77,3 % BDP-a krajem 2023.

(12) Vijeće je 12. srpnja 2022. preporučilo ([12]) da Cipar poduzme djelovanja kojima je cilj osigurati da rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. bude u skladu s općim neutralnim smjerom fiskalne politike ([13]), uzimajući u obzir stalnu privremenu i ciljanu potporu kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanje cijena energije i osobama koje bježe iz Ukrajine. Vijeće je istodobno preporučilo Cipru da prilagodi postojeću potrošnju u skladu s razvojem situacije. Preporučilo je Cipru i da poveća javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetsku sigurnost uzimajući u obzir inicijativu REPowerEU, među ostalim iskorištavanjem sredstava iz Mehanizma i drugih fondova Unije. Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike ([14]) bio je u 2023. ekspanzivan, za 1 % BDP-a, u kontekstu visoke inflacije. Rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) imao je u 2023. uglavnom neutralan učinak od 0,2 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje smanjenje troška ciljanih hitnih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,1 % BDP-a te povećanje troška pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine za 0,2 % BDP-a. Rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. bio je u skladu s Preporukom Vijeća od 12. srpnja 2022. Rashodi financirani bespovratnom potporom („bespovratna sredstva") iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije u 2023. iznosili su 1,3 % BDP-a. Ulaganja koja financira država u 2023. iznosila su 3,2 % BDP-a, što je povećanje od 1,3 postotna boda u odnosu na 2022. Cipar je financirao dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma i drugih fondova Unije. Financirao je javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju i energetsku sigurnost, kao što su: postavljanje toplinske izolacije i fotonaponskih sustava u zgradama javnog sektora; energetska obnova velikog broja vatrogasnih postaja u gradskim i ruralnim područjima; nadogradnja kapaciteta relevantnih ciparskih tijela za zaštitu od požara i za jačanje zaštite od rizika kojima su izloženi građani, infrastruktura i šume; digitalizacija ključnih radnih postupaka u nizu ministarstava i službi središnje državne uprave te širenje primjene e-prijava za potrebe planiranja i izdavanja građevinskih dozvola. Ta javna ulaganja djelomično se financiraju sredstvima iz Mehanizma i drugih fondova Unije.

(13) U Programu stabilnosti za 2024. u makroekonomskom scenariju na kojem se temelje proračunske projekcije predviđa se rast realnog BDP-a od 2,9 % u 2024. i od 3,1 % u 2025. te da će inflacija mjerena harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena (HIPC) iznositi 2,5 % u 2024. i 2,0 % u 2025. Očekuje se da će se suficit opće države smanjiti na 2,9 % BDP-a u 2024. i 2,8 % BDP-a u 2025., te da će se udio duga opće države u BDP-u smanjiti na 70,6 % do kraja 2024. i na 65,5 % do kraja 2025. Nakon 2025. predviđa se smanjenje suficita opće države na 2,6 % BDP-a u 2026. i na 2,1 % BDP-a u 2027. Stoga se planira da će saldo opće države tijekom trajanja Programa ostati ispod referentne vrijednosti deficita od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom. Osim toga, nakon 2025. predviđa se smanjenje udjela duga opće države u BDP-u na 59,2 % u 2026. i 54,2 % u 2027.

(14) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se da će se realni BDP povećati za 2,8 % u 2024. i za 2,9 % u 2025. te da će inflacija mjerena HIPC-om iznositi 2,4 % u 2024. i 2,1 % u 2025.

(15) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se državni suficit od 2,9 % BDP-a u 2024. i smanjenje udjela duga opće države u BDP-u na 70,6 % do kraja 2024. Prema Komisijinim procjenama predviđa se da će u 2024. smjer fiskalne politike biti neutralan (0,0 % BDP-a).

([12]) Preporuka Vijeća od 12. srpnja 2022. o Nacionalnom programu reformi Cipra za 2022. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Cipra za 2022. (SL C 334, 1.9.2022., str. 104.).

([13]) Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2024. procjenjuje se da će srednjoročni potencijalni rast proizvodnje Cipra u 2023., koji se koristi za mjerenje smjera fiskalne politike, iznositi 8,5 % u nominalnom smislu, na temelju prosječne desetogodišnje stope potencijalnog realnog rasta i deflatora BDP-a za 2023.

([14]) Smjer fiskalne politike definira se kao godišnja promjena odnosnog stanja proračuna opće države. Cilj mu je procijeniti ekonomski impuls koji proizlazi iz fiskalnih politika, onih koje financira država i onih koje se financiraju iz proračuna Unije. Smjer fiskalne politike mjeri se kao razlika između i. srednjoročnog potencijalnog rasta i ii. promjene primarnih rashoda bez diskrecijskih mjera na strani prihoda (i isključujući privremene hitne mjere uvedene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19) te uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije.

(16) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. očekuje se da će se u 2024. bespovratnim sredstvima iz Mehanizma financirati rashodi u iznosu od 0,7 % BDP-a, u odnosu na 0,3 % BDP-a u 2023. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma omogućit će visokokvalitetna ulaganja i reforme za povećanje produktivnosti bez izravnog učinka na saldo ili dug opće države Cipra. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. očekuje se da će u 2024. rashodi financirani zajmovima iz Mehanizma iznositi 0,2 % BDP-a, u odnosu na 0,0 % BDP-a u 2023.

(17) Vijeće je 14. srpnja 2023. preporučilo ([15]) da Cipar u 2024. održi dobru fiskalnu poziciju. Države članice bile su pozvane da pri izvršenju svojih proračuna za 2023. i izradi nacrta proračunskih planova za 2024. vode računa o tome da će Komisija na temelju podataka o realizaciji za 2023. Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita koji se temelje na deficitu. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024., predviđa se da će strukturni saldo Cipra iznositi 2,1 % BDP-a u 2024., u odnosu na 1,8 % u 2023., što je više od njegova srednjoročnog proračunskog cilja za strukturni saldo od 0 % BDP-a. To je u skladu s preporukom Vijeća.

(18) Osim toga, Vijeće je preporučilo da Cipar poduzme djelovanja kojima je cilj u 2023. i 2024. što prije postupno ukinuti hitne mjere energetske potpore koje su na snazi. Vijeće je dodatno preporučilo da Cipar, budu li zbog novih povećanja cijena energije potrebne nove mjere potpore ili njihov nastavak, osigura da takve mjere potpore budu usmjerene na ranjiva kućanstva i poduzeća, fiskalno pristupačne te da očuvaju poticaje za smanjenje potrošnje energije. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. neto proračunski trošak ([16]) hitnih mjera energetske potpore u 2023. procijenjen je na 0,4 % BDP-a, a predviđa se da će u 2024. iznositi 0,3 % te 0,0 % u 2025. Osobito, niže trošarine za naftne proizvode prestale su se primjenjivati u ožujku 2024., a pretpostavlja se da će se subvencije za račune za električnu energiju i dalje primjenjivati do njihova očekivanog postupnog ukidanja tijekom 2024. Ne predviđa se da će hitne mjere energetske potpore biti što prije postupno ukinute u 2023. i 2024. Postoji rizik da to neće biti u skladu s preporukom Vijeća. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. proračunski trošak hitnih mjera energetske potpore usmjerenih na zaštitu ranjivih kućanstava i poduzeća procjenjuje se na 0,0 % BDP-a u 2024. (0,0 % u 2023.).

(19) Osim toga, Vijeće je preporučilo da Cipar očuva javna ulaganja koja financira država i osigura učinkovitu apsorpciju bespovratnih sredstava iz Mehanizma i sredstava iz drugih fondova Unije, osobito radi promicanja zelene i digitalne tranzicije. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se da će javna ulaganja koja financira država ostati uglavnom stabilna na 3,1 % BDP-a u 2024., u odnosu na 3,2 % BDP-a u 2023. To je u skladu s preporukom Vijeća. Osim toga, očekuje se da će javni rashodi koji se financiraju prihodima iz sredstava fondova Unije, uključujući bespovratna sredstva iz Mehanizma, ostati stabilni na 1,3 % BDP-a u 2024. To je rezultat veće potrošnje financirane bespovratnim sredstvima iz Mehanizma u kombinaciji sa smanjenjem drugih bespovratnih sredstava Unije nakon završetka programskog razdoblja 2014. – 2020. za strukturne fondove Unije, za koje su sredstva bila dostupna do 2023.

(20) Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze i uz pretpostavku nepromijenjenih politika, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se državni suficit od 2,9 % BDP-a u 2025. Predviđa se da će se udio duga opće države u BDP-u do kraja 2025. smanjiti na 65,4 %. Razborita fiskalna politika također bi trebala doprinijeti jačanju vanjskog položaja.

(21) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) 2021/241 i kriterijem 2.2. iz Priloga V. toj uredbi plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i koje treba provesti do 2026. Očekuje se da će te reforme i ulaganja pomoći da se djelotvorno odgovori na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju. U tom kratkom roku brz nastavak djelotvorne provedbe plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, ključan je za poticanje dugoročne konkurentnosti Cipra zelenom i digitalnom tranzicijom, uz istodobno osiguravanje socijalne pravednosti. Kako bi se obveze iz plana za oporavak i otpornost ispunile do kolovoza 2026., ključno je da Cipar nastavi provoditi reforme i da ubrza ulaganja tako što će odgovoriti na relevantne izazove i istodobno osigurati snažan administrativni kapacitet.

([15]) Preporuka Vijeća od 14. srpnja 2023. o Nacionalnom programu reformi Cipra za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Cipra za 2023. (SL C 312, 1.9.2023., str. 116.).

([16]) Ta vrijednost predstavlja razinu godišnjeg proračunskog troška tih mjera, uključujući prihode i rashode te, ovisno o slučaju, isključujući prihode od poreza na neočekivanu dobit dobavljača energije.

(22) U okviru preispitivanja programâ kohezijske politike sredinom programskog razdoblja, u skladu s člankom 18. Uredbe (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća ([17]), Cipar mora do ožujka 2025. preispitati svaki program koji prima potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Europskog socijalnog fonda plus (ESF+), Kohezijskog fonda i Fonda za pravednu tranziciju (FPT), uzimajući u obzir, među ostalim, izazove utvrđene u preporukama za pojedinu zemlju iz 2024., kao i svoj nacionalni energetski i klimatski plan. To preispitivanje osnova je za konačnu dodjelu financijskih sredstava Unije uključenih u svaki od tih programa. Cipar je ostvario napredak u provedbi programâ kohezijske politike i europskog stupa socijalnih prava, no i dalje su prisutni izazovi i vidljive su socioekonomske razlike između urbanih i neurbanih područja. Ključno je ubrzati provedbu programâ kohezijske politike. Važno je osigurati i administrativne kapacitete tijela lokalne uprave za potrebe provedbe ciparske zakonodavne reforme u lokalnoj upravi, koja je planirana za 1. srpanj 2024. Prioriteti koji su dogovoreni u programu kohezijske politike „Thalia" i dalje su relevantni. Za ostvarenje zelene tranzicije ključni su veća upotreba energije iz obnovljivih izvora, rješenja za skladištenje, veća energetska učinkovitost i gradski prijevoz. Radi usklađivanja s Direktivom Vijeća 91/271/EEZ ([18]) potrebno je poboljšati upravljanje vodama, a posebno pročišćavanje otpadnih voda. Napredak prema kružnom gospodarstvu u gospodarenju otpadom i dalje je ključan, stoga je potrebno poboljšati recikliranje i smanjiti količinu otpada. Trebalo bi nastaviti ulaganja za uključivanje na tržište rada i socijalnu integraciju ranjivih skupina. I dalje su važne primjena individualnih računa za učenje i provedba europskog jamstva za djecu. Prioritet je i dalje ulaganje u kvalitetne i cjenovno pristupačne usluge dugotrajne skrbi i socijalno stanovanje. Uz to, trebalo bi nastaviti ulagati napore u odgovor na pitanje energetskog siromaštva i razvoj socijalne ekonomije. U okviru preispitivanja programa kohezijske politike „Thalia" sredinom provedbenog razdoblja potrebno je posvetiti dodatnu pozornost potrebama u području sprečavanja i pripravnosti na rizike klimatskih promjena. Cipar bi usto mogao iskoristiti Platformu za strateške tehnologije za Europu, uspostavljenu Uredbom (EU) 2024/795 Europskog parlamenta i Vijeća ([19]), kako bi podupro energetsku tranziciju čistim i resursno učinkovitim tehnologijama, među ostalim tehnologijama s nultom neto stopom emisija.

(23) Uz gospodarske i socijalne izazove na koje se odgovara planom za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova Unije, Cipar se suočava s nekoliko dodatnih izazova koji se odnose na upravljanje poduzećima u državnom vlasništvu, obrazovne ishode i neusklađenost ponuđenih i traženih vještina, uvođenje obnovljivih izvora energije, širenje i nadogradnju elektroenergetske mreže te prilagodbu klimatskim promjenama.

(24) Konkurentno poslovno okruženje koje dobro funkcionira ključno je za gospodarsku učinkovitost i rast. Upravljanje poduzećima u državnom vlasništvu u Cipru nije u potpunosti u skladu s međunarodnim standardima. Posljednjih godina uvedene su neke mjere politike za poboljšanje financijskog nadzora javnih subjekata, ali nepostojanje potpune evidencije i obveze redovitog izvješćivanja otežava djelotvorno praćenje uspješnosti i planiranje poduzeća u državnom vlasništvu. Nadalje, važni aspekti korporativnog upravljanja, kao što su imenovanje odbora na temelju zasluga, politika vlasništva, upravljanje koje se temelji na uspješnosti te transparentnost i odgovornost za financijsku uspješnost, i dalje su nedostatni. U tom kontekstu brinu kvaliteta i cijene usluga u sektorima u kojima dominiraju poduzeća u državnom vlasništvu, kao što je sektor električne energije.

(25) Vrlo slabi rezultati Cipra u istraživanju Programa za međunarodnu procjenu učenika (PISA) za 2022. pokazuju da je nezadovoljavajuća razina osnovnih vještina (pismenost, numerička pismenost i prirodoslovlje) veliki izazov. Unatoč odgovarajućim formalnim kvalifikacijama nastavnog osoblja kontinuirano osposobljavanje nastavnika, uključujući metode poučavanja i učenja koje se temelje na kompetencijama, nije dovoljno. Većina kandidata za nastavnike 2021. nije položila ispit potreban za njihovo imenovanje. Obrazovni sustav nije dovoljno ocijenio ni prilagodio obrazovne resurse potrebama učenika, što je nužno za razvoj ključnih kompetencija. Neusklađenost ponuđenih i traženih vještina sve je izraženija, a sudjelovanje u programima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i dalje je znatno niže od prosjeka Unije. Niska stopa sudjelovanja u programima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja povezana je s njihovim ograničenim kapacitetima i manjkom privlačnosti jer se većina ustanova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje nalazi u urbanim područjima, što otežava upis učenicima koji žive u ruralnim područjima, a većina učenika preferira upis u tercijarno obrazovanje. Obrazovanje odraslih ima ograničen potencijal za ispravljanje tog

([17]) Uredba (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o utvrđivanju zajedničkih odredaba o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu, Fondu za pravednu tranziciju i Europskom fondu za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu te financijskih pravila za njih i za Fond za azil, migracije i integraciju, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike (SL L 231, 30.6.2021., str. 159., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([18]) Direktiva Vijeća 91/271/EEZ od 21. svibnja 1991. o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda (SL L 135, 30.5.1991., str. 40., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1991/271/oj).

([19]) Uredba (EU) 2024/795 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. veljače 2024. o uspostavi Platforme za strateške tehnologije za Europu (STEP) i o izmjeni Direktive 2003/87/EZ i uredaba (EU) 2021/1058, (EU) 2021/1056, (EU) 2021/1057, (EU) br. 1303/2013, (EU) br. 223/2014, (EU) 2021/1060, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697 i (EU) 2021/241 (SL L, 2024/795, 29.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

stanja jer je udio odraslih osoba u dobi od 25 do 64 godine koje su sudjelovale u obrazovanju u prethodnih 12 mjeseci 2022. iznosio 28,3 % (u odnosu na 39,5 % u Uniji). To je znatno smanjenje u odnosu na udio od 44,8 % zabilježen u 2016. i ugrožava potencijal Cipra za poboljšanje gospodarske konkurentnosti.

(26) Unatoč velikim koracima poduzetima radi bržeg uvođenja obnovljivih izvora energije, i dalje postoje znatni izazovi. U kombinaciji izvora električne energije Cipra udio energije iz obnovljivih izvora 2022. iznosio je samo 17 %. To je i dalje znatno ispod cilja od 31,5 % proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora do 2030. koji je Cipar naveo u nacrtu nacionalnog energetskog i klimatskog plana. Zbog oslanjanja na naftne derivate, koji se u cijelosti uvoze i pokrivaju više od 80 % energetskih potreba, Cipar je i dalje osjetljiv na fluktuacije globalnih cijena energije. I dalje je problematično pitanje modernizacije i proširenja postojeće elektroenergetske mreže kako bi se omogućilo uvođenje obnovljivih izvora energije. Cipar se suočava sa znatnim preprekama u vezi s kratkoročnim kapacitetom svoje elektroenergetske mreže za potrebe prilagodbe većem korištenju obnovljivih izvora energije, što uzrokuje česte nestašice. To je jasno vidljivo iz službenih podataka ciparskog energetskog regulatornog tijela. Do kraja studenoga 2023. ciparski sustav imao je operativna postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora s ukupnim kapacitetom od 782,57 MW, od čega 157,50 MW za energiju vjetra, 625,93 MW fotonaponskih sustava i 9,15 MW za energiju iz biomase. Istodobno je energetsko regulatorno tijelo izdalo građevinske dozvole za kapacitet od ukupno 2 383 MW u okviru projekata energije iz obnovljivih izvora. Sveobuhvatnom strategijom za skladištenje energije mogla bi se povećati fleksibilnost i stabilnost opskrbe te smanjiti troškovi povećanja i smanjenja proizvodnje u konvencionalnim elektranama.

(27) U izgradnji otpornosti na klimatske promjene Cipar se suočava s nizom izazova, kao što su slab institucionalni okvir za prilagodbu klimatskim promjenama i manjak održivih praksi upravljanja vodama za potporu otpornosti poljoprivrede. Unatoč izraženoj osjetljivosti zemlje na klimatske promjene nacionalne politike i mjere prilagodbe nisu dovoljno razvijene. Cipar trpi zbog niskih razina padalina i visokih temperatura i to doprinosi najvišoj zabilježenoj razini nestašice vode u Uniji. Iako su mu na raspolaganju sve učinkovitiji sustavi navodnjavanja, ciparski poljoprivredni sektor i dalje ima najvišu stopu potrošnje vode zbog znatnog gubitka vodnih resursa u nedostatnim mrežama za distribuciju i skladištenje. Nadalje, ciparski poljoprivredni sektor već se suočava s posljedicama klimatskih promjena, što uključuje degradaciju tla i dezertifikaciju, zbog čega se smanjuje prinos usjeva. Sve je presudnije učinkovito upravljanje vodom i skladištenje vode te preusmjeravanje na usjeve koji je učinkovito koriste. Stanje se pogoršava zbog antropogenog pritiska na staništa i ekosustave, posebno u obalnim područjima. Trenutačni pristup Cipra prilagodbi klimatskim promjenama i dalje je uglavnom neobvezujući. Stoga je potrebno poboljšati institucionalne aranžmane za jačanje otpornosti na klimatske promjene i dugoročne konkurentnosti.

(28) Imajući u vidu blisku međusobnu povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je u 2024. državama članicama europodručja preporučilo da poduzmu djelovanja, među ostalim u okviru svojih planova za oporavak i otpornost, u cilju provedbe Preporuke o europodručju za 2024. Kada je riječ o Cipru, preporukama br. 1., 2., 3. i 4. doprinosi se provedbi prve, druge, treće i četvrte preporuke iz Preporuke o europodručju za 2024.

(29) Uzimajući u obzir detaljno preispitivanje koje je provela Komisija i zaključke o postojanju neravnoteža, preporuke na temelju članka 6. Uredbe (EU) br. 1176/2011 navedene su u preporuci br. 1. Politikama iz preporuke br. 1. doprinosi se uklanjanju slabosti koje se odnose na javni i vanjski dug. Politikama iz preporuke br. 4. doprinosi se provedbi preporuke br. 1. smanjenjem potražnje za uvozom energije, a time i jačanjem vanjske bilance. Preporukom br. 1. doprinosi se uklanjanju neravnoteža i provedbi Preporuke o europodručju za 2024., u skladu s uvodnom izjavom 28.,

PREPORUČUJE da Cipar u 2024. i 2025. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. Pravodobno dostaviti srednjoročni fiskalno-strukturni plan. U skladu sa zahtjevima reformiranog Pakta o stabilnosti i rastu, u 2025. ograničiti rast neto rashoda ([20]) na stopu koja je među ostalim u skladu s uvjerljivim smanjivanjem duga opće države u srednjoročnom razdoblju i poštovanjem referentne vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom.

([20]) U skladu s člankom 2. točkom 2. Uredbe (EU) 2024/1263 „neto rashodi” znači državni rashodi bez rashoda za kamate, diskrecijskih mjera na strani prihoda, rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost te jednokratnih i drugih privremenih mjera.

2. Jačati administrativni kapacitet za upravljanje planom za oporavak i otpornost, ubrzati ulaganja i održati dinamiku u provedbi reformi. Odgovoriti na relevantne izazove kako bi se omogućila kontinuirana, brza i djelotvorna provedba plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, osiguravanjem završetka reformi i ulaganja do kolovoza 2026. Ubrzati provedbu programâ kohezijske politike. U kontekstu preispitivanja tih programa sredinom programskog razdoblja zadržati usmjerenost na dogovorene prioritete, poduzeti mjere kako bi se bolje odgovorilo na potrebe u području prevencije rizika povezanih s klimatskim promjenama i pripravnosti za njih te razmotriti mogućnosti koje inicijativa Platforma za strateške tehnologije za Europu pruža za povećanje konkurentnosti.

3. Povećati konkurentnost gospodarstva ubrzavanjem rada na poboljšanju upravljanja poduzećima u državnom vlasništvu u skladu s međunarodnim standardima i daljnjim poboljšanjem razine vještina i obrazovnih ishoda. Pojačati kontinuirano osposobljavanje nastavnog osoblja i ukloniti neravnoteže između ponude i potražnje na tržištu rada daljnjim povećanjem kapaciteta i privlačnosti programa strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te poticanjem obrazovanja odraslih.

4. Modernizirati i proširiti mrežu i skladištenje radi prilagodbe povećanju udjela obnovljivih izvora energije. Poboljšati provedbu mjera za prilagodbu klimatskim promjenama usmjeravanjem na poticanje institucionalnog okvira za prilagodbu klimatskim promjenama i provedbu održivih praksi upravljanja vodama u poljoprivredi.

Sastavljeno u Luxembourgu 21. listopada 2024.

Za Vijeće

Predsjednik

NAGY I.